

Parancsnoki és törzsvezetési gyakorlat főbb hadtáp tapasztalatai

Miller Jenő őrnagy

A közelmúltban egyoldalú és kétfokozatú parancsnoki és törzsvezetési gyakorlat került levezetésre két gépkocsizó lövészadosztály és négy seregestest közvetlen magasabbegység, illetve egység törzsei részére. A gyakorlaton résztvevő PK HTPH-k, hadtáptörzsek és hadtápalegység parancsnokok gyakoroltatásának tárgyát: „az összefegyvernemi hadsereg első és második lépcsőjében tevékenykedő gépkocsizó lövészadosztály támadó harca, illetve ütközetbevetése, valamint a megerősítő fegyvernemi csapatok alkalmazása hadtápbiztosításának megszervezése és vezetése kezdetben hagyományos, majd tömegpusztító eszközök alkalmazásának viszonyai közötti” képezte.

A gyakorlaton célul tűztük ki a hadtápbiztosítás néhány sajátosan jelentkező elméleti kérdésének tanulmányozását, így:

— a várakozási (összpontosítási) körletből indított támadó harc hadtápbiztosításának megtervezését és megszervezését hagyományos és atom-eszközök várható alkalmazásának viszonyai között;

— az áttöréshez szükséges anyagi eszközök létrehozásának, a hadtáp célszerű csoportosításának és folyamatos szilárd vezetésének megszervezését; a hadtápkészlet fogalmának értelmezését;

— a HDS második lépcsőjében levő gl. ho. előrevonása és ütközetbevetése hadtápbiztosítását, az együttműködés megszervezését;

— a nagyvárosokban folytatott harc; a hadműveleti mélységben levő folyóakadály leküzdése; a harcászati ldt-ok alkalmazása hadtápbiztosításának megszervezését;

— az ellenség nagyerejű ellencsapása elhárításának hadtápbiztosítását;

— a hadsereg második lépcsőjébe került gl. ho. anyagi feltöltésének megszervezését;

— az ellenség tömegpusztító fegyverrel mért csapásai következményeinek feiszámolását.

A gyakorlat kidolgozása és a végrehajtás elemzése egy sor olyan elméleti tapasztalatot eredményezett, amelyeket a csapatok harctevékenysége hadtápbiztosításának tervezésében megfelelő differenciáltsággal célszerűnek tartok alapul venni és felhasználni. A gyakorlat tapasztalatai a következő fő kérdések köré csoportosíthatók:

— a várakozási körletből indított támadóharc hadtápbiztosítása, ezen belül a hadtápkészenlét értelmezése;

— a nagyvárosban folyó támadó harctevékenység hadtápbiztosításának sajátosságai;

— a harcászati légideszantok hadtápbiztosítása;

— a HDS második lépcsőben alkalmazásra kerülő gl. ho. ütközetbevetésének hadtápbiztosítása;

— a tömegpusztító fegyverrel mért csapások következményeinek felszámolása.

1. *A várakozási körletből indított támadóharc hadtápbiztosításának megszervezését alapvetően meghatározza az a körülmény, hogy a támadóharc megvívása atomfegyver, vagy csak hagyományos fegyverek alkalmazásával történik. Az atomfegyver alkalmazása nélkül folytatott támadóharc legfeszítettebb, legdöntőbb és legtöbb sajátos vonással bíró időszaka harcászati és hadtáp vonatkozásban egyaránt az ellenség főellenállási vonalának áttörése. Az áttörést végrehajtó erők és eszközök 2—4 km-es áttörési szakaszra történő nagyfokú koncentrációja, az erőkifejtés összpontosítása következtében, a hadtápbiztosítás megszervezését és végrehajtását egy sor sajátos vonás jellemzi:*

— az átlagosnál magasabb mérvű lesz az anyagfelhasználás egyes lőszerfajtákból. A tüzér, aknavető, sorozatvető, páncéltörő lőszerből a harcnap folyamán elérheti az 1,8—2,5 javadalmazást. Ebből a TEK lőszer-szükséglete 1,0—1,2 javadalmazás is lehet, ami megközelíti a ho. szintű lőszer mozgókészletek szintjét;

— az átlagosnál magasabb a sebesültek száma, a hadosztály szinten a harcnap folyamán elérheti a 12—14%-ot, amiből 60—65% (700—800 fő) az áttörés időszakában keletkezhet. A sebesülések tömegesen és gócszerűen keletkeznek, az egyenlőtlenül áramló sérültek hátraszállítását egyes esetekben megnehezíti, hogy az utakat a második lépcsők előrevonása huzamosabb időn keresztül lefoglalja;

— a hadtáp manővereit az utak foglaltsága az áttörési szakaszra koncentrált erők és eszközök előrevonása megnehezítik, ezért az áttörés a hadtáp átgondolt csoportosítását és készletek célszerű kialakítását követeli meg. *Az áttörés hadtápbiztosítása tehát az elmondott sajátosságoknak megfelelően az átlagostól eltérő rendszabályok megvalósítását teszi szükségessé:*

— a magasabbegység és egység-hadtápot két lépcsőben célszerű csoportosítani, az első lépcsőben eu. és javító-vontató erőket és eszközöket, valamint lőszer szállító alegységeket kell elosztani. Az áttörést közvetlenül végrehajtó alegységektől az egyéb hadtápalgységeket hátra kell vonni az egység-hadtáp második lépcsőkbe. (1. számú melléklet.)

A hadtáp első lépcsőket a főerők mögött kell előremozgatni és elhelyezni. A magasabbegység hadtáp második lépcsőket a VÁK-ban célszerű

hagyni és napvégi felzárkóztatásukat egyszeri megállással, a menettel töltött idő arányának minél kisebbre történő korlátozásával kell végrehajtani. A felvázolt csoportosítás végrehajtásához jól kell érteni és alkalmazni a VÁK-ból indított támadóharcra való készenlét hadtáp tartalmát, mivel csak így biztosítható az áttörést végrehajtó csapatok hadtápjának célszerű csoportosítása, az áttörés hadtápbiztosítása. A „készenlét a feladat végrehajtásához”, általában kis időkülönbséggel megegyezik az elrendelt hadtáp készenléttel, ami magába foglalja a hadtáp csoportosítás létrehozásának befejezését; a csoportosításban levő erők felkészítését a feladatok végrehajtására; az elrendelt anyagi készletek megalakítását és lépcsőzését; a feladatok teljes mértékben és megfelelő differenciáltsággal történő lejuttatását; valamint a végrehajtás minden szinten történő megszervezését, a hadtápvezetés megszervezését, a hadtáp készenlét ellenőrzését az alárendelteknél. A hadosztály hadtáp első lépcsőt legkésőbb erre a határidőre a határbiztosító erők mögött kell elhelyezni a szállítózáslőzászlóalj törzsfőnök vagy más hasonló beosztású tiszt vezetésével. A ho. hadtáp második lépcső és a ho. HVP, valamint az egységek hadtápjai a várakozási körletben vannak ebben az időben, műszakilag berendezett körletekben. Nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy ebben a készenléti állapotban esetleg több napig is biztosítani kell a csapatok anyagi, eü. ellátását, illetve sor kerülhet a megtervezett védelmi körletek csapatok által történő elfoglalására is. Támadó harc feladat esetén a határátlépés szervezett végrehajtása érdekében „készenlét a határátlépéshez” csoportosítást vesznek fel a csapatok. Ebben a készenléti helyzetben a határtól 10—15 km-re telepítésre kerülő ho. H-al egyidőben a ho. HVP I. vezetés-lépcsője is felzárkózik a ho. htp. első lépcsőre. A ho. hadtáp második lépcsője továbbra is a VÁK-ban marad. Az egységek hadtápjai az EVO ezred, illetve a megindulási terepszakaszra felzárkózott egységek menetrendjébe sorolnak be úgy, hogy első lépcsőik az egységek első lépcső zászlóaljaik mögött helyezkednek el;

— a készletképzéssel szemben az a követelmény, hogy az áttörést végrehajtó csapatok az áttörés befejezésekor legalább a mozgókészletek 50—70⁰/₀-ával rendelkezzenek. Ennek érdekében az áttöréshez — elsősorban az alegységeknél — kiegészítő készleteket kell felhalmozni lőszerből. A kiegészítő készletek ho. szinten a következőképpen alakulhatnak: tü. lőszerből 1,3; av. lőszerből 0,5—0,7; pct. lőszerből 0,5—0,8; sorozatvető lőszerből 0,33, lövész lőszerből 0,1, hajtóanyagból 0,4 javadalmazás;

— a kiegészítő lőszerkészletek létrehozhatók a HKSZ utasításban elrendelt lőszerből, földre rakott készletekből, valamint a ho. szállító járművekből ideiglenesen lőszerszállításra igénybe vett gépkocsikon. A HDS hadtápból csapatokhoz kikülönített járműveken szállított lőszerkészletek általában nem tartoznak a kiegészítő készletek fogalmába, a járművek nem decentralizálhatók és az elrendelt határidőre mindenképpen le kell üríteni róluk a készleteket, sőt számolni kell bármikor más csapatokhoz történő átcsoportosításukkal is. Törekedni kell a ho. és ezred raktári készletek felhasználókhoz történő közelítésére a támadás készenletére; (Biztosítás rendje 2. számú melléklet szerint.)

— az eü. erők és eszközök zömét az áttörési szakaszon keletkező sérültek ellátásához kell összpontosítani, emellett rendelkezni kell megfelelő

eü. tartalékokkal. Ebbe általában a fn.-i segélyhelyeket és a ho. eü. z.-t célszerű beosztani. A ho. segélyhelyet általában az áttöréshez már letelepített egység segélyhelyek vonala elé célszerű telepíteni, vagy az egyik igen leterhelt egység segélyhelyre. A harcmezőről történő kiürítést a javító-vontató, valamint eü. alegységek összehangolt alkalmazásával szükséges megszervezni. Az egység HVP-kat általában az egységhadtáp második lépcsőben célszerű manővereztetni, hasonlóan a ho. HVP II. vezetési lépcsőjét is. A hadtáp II. lépcsők vezetésével az ellátó szd. parancsnokot, illetve száll. z. PK-ot célszerű megbízni.

2. *A nagyvárosokban folyó támadó harctevékenység hadtápbiztosításának sajátosságai:* a település jellegéből a város harc megvívásának módzataiból következnek. A csapatok a város birtokbavétele során a kijelölt irányokban fő sugárutakon törnek előre fontosabb objektumok birtokbavételére, bekerítési manőverek alkalmazása mellett. A harctevékenység egyes épülettömbök, objektumok elfoglalása során gócszerűvé válik. Az objektumok birtokbavételére széleskörűen alkalmazásra kerülnek a rohamosztatok és rohamcsoportok. Mindezek figyelembevételével a nagyvárosok birtokbavételéért folyó harc során a közlekedést biztosító utak rombolása, a romok és torlaszok keletkezése megnehezíti, esetenként lehetetlenné teszi a gépjárművekkel történő utanszállítást és szinte teljesen kizárja az egység, magasabbegység hadtápok külvárosi övezetből beljebb történő elhelyezését;

— egyes anyagfajtákból az átlagosnál magasabb anyagfelhasználás keletkezik, így pl.: lővész lőszerből, kézigránátból és av., pct. lőszerből;

— megnehezül az anyagok alegységekhez történő eljuttatása, a sebesültek összegyűjtése és hátraszállítása, jellemző lesz, hogy a sebesülteket a romok közül, égő házakból kell kimenteni és a sebesültek zömét törések, zúzódások, égések, szilánk és lőtt sérülések teszik ki. Fennáll a járványok keletkezésének közvetlen veszélye. Szükségessé válhat néhány közigazgatással összefüggő rendszabály életbe léptetése. Pl.: polgári mentőosztatok szervezése, a polgári sérültek mentése és eü. ellátása érdekében. Polgári eü. anyagi objektumok igénybevétele, működésük beindítása stb.;

— a visszamaradt ellenséges csoportok a hadtápagegységek és útba-indított szállítmányok számára közvetlen veszélyt jelentenek;

— a város harc hadtápbiztosításának megszervezése során a hadtáp csoportosítását alapvetően két lépcsőben és a rohamosztatok szervezetének megfelelően kell kialakítani. A hadtápok lépcsőzése történhet mélységben, de gyakori lehet az irányok szerinti megosztás is. Általában szükségessé válik a HVP-ok lépcsőzése is. A ho. hadtáp második lépcsője rendszerint a város peremén az egység hadtápok a külvárosokban helyezkedhetnek el. A városban települő z. hadtápagegységeket pincékben és óvóhelyeken célszerű elhelyezni és jelzőtáblákkal megjelölni. A segélyhelyek elhelyezéséhez igénybe kell venni a polgári eü. intézményeket. A rohamosztatok részére olyan vegyesösszetételű hadtápagegységet kell biztosítani, amely komplexen rendelkezik a rohamosztatba beosztott alegységek részére szükséges anyagokkal. Pl.: a tü. és pct. alegységek részére lőszerrel stb.;

— utánszállításra a főerők előrevonási útvonalait kell igénybe venni, a mű. alegységekkel együttműködve biztosítani kell az esetleges akadályok elhárítását. Az utakat jelzőtáblákkal kell berendezni. Olyan útszakasz esetén, amelyet az ellenség tűz alatt tud tartani, kerülő utakat kell kijelölni;

— kiegészítő készleteket kell képezni a rohamosztagoknál, rohamcsoportoknál, elsősorban lövész lőszerből, kézigránátból, eü. anyagból (köt-szer), vízből;

— az alegységek feltöltését egy-egy háztömb, városrész elfoglalása után célszerű végrehajtani;

— a sebesültek felkutatására és kihordására osztagokat, csoportokat kell szervezni, pincékben kiürítési pontokat kell kijelölni és berendezni. Meg kell szervezni a járványügyi felderítést és a vízelő helyek ellenőrzését. A polgári lakosság mentése, eü. ellátása, a halottak temetése, a lakosság anyagi ellátása érdekében rendszabályokat kell életbe léptetni, amihez elsősorban polgári lakosság erőit és anyagait kell felhasználni a helyi igazgatási rendszer elemeinek aktivizálása útján;

— meg kell szervezni a hadtápegységek és szállítmányok őrzését, védelmét és kísérését, a polgári objektumok védelmét, zsákmányolt anyagi készletek biztosítását stb. összefegyvernemi erők igénybevételével.

3. A támadó harctevékenység során rendszeresen sor kerülhet század, zászlóalj erőben harcászati légideszantok alkalmazására, a fontosabb objektumok, csomópontok, átjárók, hidak birtokbavétele céljából. Az MN lehetőségeit tekintve általában MI-8-as helikopterekkel történhet a deszantok és felszerelésük szállítása. Alkalmazási idejük az EVO, illetve főerők beérkezéséig (2—4 óra) terjedhet. A légideszant igen intenzív harctevékenységet folytathat, az ellenség éppen ezért minden eszközzel törekszik a minél gyorsabb felszámolásukra.

Az alkalmazás körülményeiből adódóan:

— a légideszanttal csak korlátozott mennyiségű htp. erő és eszköz szállítható el;

— harc közbeni anyagpótlásra és a sérültek hátraszállítására általában nincs lehetőség;

— az anyagfelhasználás elsősorban a légideszant ellen várhatóan alkalmazásra kerülő ellenség erejétől és jellegétől függ. Így pl.: erdős-hegyes terepen vadász erőkkel szemben lövész és aknavető lőszer felhasználás jellemző, míg síkterepen páncélozott eszközökkel rendelkező ellenséggel szemben elsősorban páncéltörő lőszer és nagyobb mennyiségű harcokocsinakna szükséges;

— a sebesültek aránya óránként elérheti a 4—5 vagy ennél magasabb százalékot is.

A sajátosságokat alapul véve a légideszant hadtápbiztosításának megszervezését a következők jellemzik:

— a megszervezés során figyelembe kell venni a légideszant erejét és fegyverzetét, alkalmazási idejét, az alkalmazás körzetében a terep jellegét és a várható ellenséget;

— a légideszanttal el kell szállítani a várható fogyásnak és a feladat befejezésekor szükséges készletnek (zárolt készlet) megfelelő anyagokat;

— a légideszant egészségügyi biztosítása érdekében kiegészítő egészségügyi anyagi készleteket kell létrehozni. A segélynyújtás kiszélesítése érdekében a légideszant részére orvost kell biztosítani;

— a légideszant hadtápbiztosítását minden esetben a ho. hadtáptörzs köteles megszervezni. A hadtápbiztosítás feladatait — a ho. törzsénél kidolgozásra kerülő — légideszant alkalmazási tervében kell rögzíteni. A tervnek tartalmaznia kell az elszállításra kerülő anyagi készletek mennyiségét a hadtáp erőt és eszközeit, szállító eszközök biztosítását, az elszállítás helikopter szám szerinti rendjét, a hadtápbiztosítás rendszabályait a berakásig, az alkalmazás időszakában, és a főerőkkel való találkozás időszakában. A hadosztály hadtáptörzs a hadtápbiztosítás feladatainak végrehajtására a kiküldő ezred hadtáptörzs részére hadtáp intézkedést köteles kiadni. A légideszant hadtáp megalakításáért és felkészítéséért a készletek lépcsőzéséért és berakásáért a kiküldő ezred parancsnok hadtáphelyettese felelős.

4. A támadó hadművelet folyamán döntő fontosságú feladat a hadsereg második lépcsőjében levő hadosztály ütközetbevetése, illetve az ütközetbevetés hadtápbiztosítása. A hadosztály előrevonásának és ütközetbevetésének hadtápbiztosítását alapvetően a támadó harc hadtápbiztosításának megfelelően kell megszervezni az alábbi főbb sajátosságok figyelembevételével;

— a hadtápbiztosítást több változatra kell kidolgozni, mivel a hadosztály különböző terepszakasgról kerülhet ütközetbevetésre, emellett az is előfordulhat, hogy az ellenség tömeges csapása esetén át kell vennie a hadsereg egyik első lépcsőben levő hadosztályának feladatát;

— a hadosztály ütközetbevetését az ellenség minden eszközzel igyekszik megakadályozni, ezért már az előrevonás alatt sor kerülhet tömeges atom- és légicsapás következményeinek felszámolására, illetve a hadtápbiztosítás átszervezésére;

— kiemelt figyelmet kell fordítani az alkalmazásra kerülhető légideszant és EVO hadtápbiztosítására;

— körültekintően meg kell szervezni a hadosztály ütközetbevetését, megelőző anyagi feltöltést;

— szoros együttműködést kell szervezni az ütközetbevetést biztosító hadosztály és a megerősítő hadsereg közvetlen csapatok hadtáptörzseivel az utak, körletek igénybevételi lehetőségei az egészségügyi biztosítás kérdései a kölcsönös segélynyújtás és tájékoztatás stb. vonatkozásában;

— az ütközetbevetést közvetlenül megelőző időszakban és az ütközetbevetéskor folyamatosan pontosítani kell a csapatok hadtápbiztosításának és a hadtápok manővereinek rendszabályait.

5. A tömegpusztító fegyverrel mért csapások következményeinek felszámolása a gyakorlat során a hadtáptörzsek gyakoroltatásának kiemelt kérdését képezte.

A következmények felszámolása a hadtáptörzsek részére olyan „hármás” feladatkomplexumot jelent, amely magába foglalja:

— a további aktív harctevékenységet folytató csapatok folyamatos hadtápbiztosítását;

— a harcképességüket időlegesen elvesztett csapatok esetében a hadtápbiztosítás helyreállítását egészségügyi, kiürítési feladatok végrehajtását;

— a saját hadtápalegységeket ért csapás esetén a működőképesség helyreállítását.

E feladatokat a hadtáp vezető szerveknek a következő csoportosítás szerint kell végrehajtani.

a) A htp. TÖF vezetésével a harcállásponton operatív csoport vesz részt a HVP állományából a csapások következményeinek értékelésében.

b) A parancsnok hadtáphelyettese a hadtáp vezetési ponton vezeti a harcot tovább folytató csapatok hadtápbiztosítását. A következmények felszámolásának hadtápbiztosítására a helyzettől függően intézkedéseket ad ki az alárendelt hadtáptörzsek és hadtápalegység parancsnokok részére.

A gyakorlat tapasztalatai arra utalnak, hogy a jövőben fokozott figyelemmel kell vizsgálni a hadtápbiztosítás megoldásának néhány olyan sajátos kérdését, mint a harcászati légideszantok, a rohamosztagok hadtápbiztosítása, a hadtáptörzsek, hadtápvezetési pontok munkájának megszervezése, a hadtápalegységek vezetése, a hadtápbiztosítási feladatok lejuttatásának és végrehajtásának megszervezése.

Az elméleti következtetéseket célszerűnek tartom felhasználni a törzsek háborús felkészítéséhez, a hadtápalegységek kiképzéséhez.

(A mellékletek a folyóirat végén találhatók.)